

Frédéric Gros

A gyaloglás filozófiája

FRÉDÉRIC

Fordította
Mihancsik Zsófia

GROS

*A gyaloglás
filozófiája*

TYPOTEX

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication (P.A.P.) Kosztolányi, a bénéficié du soutien de l'Institut français en Hongrie.

Ez a mű a Magyarországi Francia Intézet támogatásával a Kosztolányi Könyvtámogatási Program (P.A.P.) keretében jelent meg.

**INSTITUT
FRANÇAIS**
BUDAPEST

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Frédéric Gros: *Marcher, une philosophie*
© Editions Carnets Nord – 2008

Hungarian translation © Mihancsik Zsófia, 2023
Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2023
Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 229 1

Kedves Olvasó!
Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!
Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu
és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó
Alapította Votisky Zsuzsa, 1989
A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó: Németh Kinga
Felelős szerkesztő: Leiszter Attila
Borítóterv: Köves Lili
Nyomta és kötötte: Generál Nyomda Kft., Szeged
Felelős vezető: Hunya Ágnes

TARTALOM

A GYALOGLÁS NEM SPORT / 9

ODAKINT / 11

LASSÚSÁG / 14

A MENEKÜLÉS DÜHE (RIMBAUD) / 17

SZABADSÁGOK / 32

MAGÁNYOK / 40

A GYALOGLÓ ÉBER ÁLMAI (ROUSSEAU) / 46

NÉLKÜLÖZHETETLEN DOLGOK / 61

GRAVITÁCIÓ / 64

ENERGIA / 67

MELANKOLIKUS BARANGOLÁS (NERVAL) / 70

AZ ŐRÜLT GYALOGLÓK / 75

CSENDEK / 82

ÖRÖKKÉVALÓSÁGOK / 85

AZ UTAK SIMOGATÁSA / 89

MIÉRT VAGYOK OLYAN JÓ GYALOGLÓ

(NIETZSCHE) / 95

A JÓLLÉT ÁLLAPOTAI / 113

HÁLA / 121

A VADON MEGHÓDÍTÁSA (THOREAU) / 125

ISMÉTLŐDÉS / 138

VILÁGVÉGE / 148

MISZTIKA ÉS POLITIKA (GANDHI) / 151

KÖZÖS GYALOGLÁS:

AZ ÜNNEP POLITIKÁJA / 165

ÁBRAHÁM GYALOGLÁSA

(KIERKEGAARD) / 171

ZARÁNDOKLAT / 176

AZ ÉN ÚJJÁSZÜLETÉSE,

A VILÁG ÚJJÁSZÜLETÉSE / 185

A CINIKUS MEGKÖZELÍTÉS / 191

SÉTÁK / 200

KÖZPARKOK / 206

A NAPI SÉTA (KANT) / 211

A VÁROSI KÓSZÁLÓ / 217

GYALOGLÁS AZ ISTENEK TÁVOLLÉTÉBEN

(HÖLDERLIN) / 222

A FÁRADTSÁG KERESÉSE / 226

FELHASZNÁLT IRODALOM

ÉS HIVATKOZÁSOK / 229

*Ajánlom ezt a könyvet minden gyalogló nőnek,
a Stevenson-ösvény kitartó asszonyainak,
Alexandra David-Néelnek, a lhászai párizsi hölgynek,
aki kedvet csinált nekem a Himalájához,
Isabelle Eberhardtnak, aki a homokról írt leveleiben
a Szahara álmát kínálta fel nekem,
Rebecca Solnit-nak, aki elsőként tudta leírni és feltárni,
mit jelentett a nőknek a magányos gyaloglás,
Lauren Elkin csodálatos kószálójának,
Catherine Nesci romantikus kószálójának,
Chantal Thomas leleményes kószálójának,
mindazoknak, akik szelíd és kitartó bátorságukkal
inspiráltak, segítettek*

A GYALOGLÁS NEM SPORT

A gyaloglás nem sport.

A sport technikák és szabályok kérdése, számoké és versengésé, amelyhez hosszú tanulás szükséges: elsajátítani a testtartásokat, belsővé tenni a helyes mozdulatokat. Aztán, sokkal később, jön az improvizáció és a tehetség.

A sport a helyezésről szól: hányadik vagy? Milyen az idő? Milyen az eredményed? Mindig győztesekre és legyőzöttekre oszlik, mint a háború – van rokonság a háború és a sport közt, amelyből a háború a becsületét, a sport pedig a szégyenét nyeri: az ellenfél tiszteletétől az ellenség gyűlöletéig.

A sport természetesen a kitartás értelméről, az erőfeszítés ízéről, a fegyelemről is szól. Etikáról, munkáról.

Egyben dolgokról is: seregszemlékről, látványosságokról, piacról. Teljesítményekről. A sportnak szüksége van médiaceremóniákra, amelyeken ott tolonganak a márkák és bálványok fogyasztói. A pénz elárasztja, hogy kiüresítse a lelkeket, az orvostudomány, hogy mesterséges testeket hozzon létre.

A gyaloglás nem sport. Egyik lábunkat a másik elé tenni gyerekjáték. Nincsenek eredmények, nincsenek számok, amikor találkozunk: a gyalogló el fogja mondani, melyik utat választotta, melyik ösvény kínálja

a legszebb tájat, milyen kilátás nyílik erről vagy arról a hegyfokról.

Természetesen megpróbálták létrehozni a kellékek piacát: hihetetlen cipők, forradalmi zoknik, hatékony hátizsákok, nagy teljesítményű nadrágok... És természetesen megpróbálják belevinni a sport szellemét: ma már nem gyalogolunk, hanem „trekkingelünk”. Áramvonalas botokat árulnak, amelyek a gyaloglót egy valószínűtlen sélőhöz teszik hasonlatossá. De ez már nem tart sokáig. Nem mehet már sokáig.

A gyaloglás – nem találtak még ki ennél jobb dolgot arra, hogy lassabban menjünk. A gyalogláshoz két erős láb kell. Minden más fölösleges. Gyorsabban menni? Akkor ne gyalogoljunk, csináljunk mást: gördüljünk, csússzunk, repüljünk. Ne gyalogoljunk. Meg aztán a gyaloglásban egyetlen teljesítmény számít: az ég fénye, a táj ragyogása. A gyaloglás nem sport.

De ha az ember egyszer felállt, nem marad meg egy helyben.

ODAKINT

Gyalogolni annyi, mint odakint lenni. Odakint, a „szabad levegőn”, ahogy mondani szokták. A gyaloglás kikényszeríti a városlakó logikáinak megfordítását, sőt a leggyakoribb állapotunkét is.

Amikor kimegyünk, általában csak az egyik bentléttet váltjuk fel a másikkal: a lakásét az irodaival, az otthonét a közeli üzletekével. Egyébként is, azért megyünk ki, hogy *csináljunk* valamit. Az odakint csak átmenet: az, ami elvászott, szinte már akadály. Az itt és az ott között. De nincs saját értéke. Az utat az otthonunk és a metró között mindig úgy tesszük meg, hogy a testünk siet, a gondolatainkat még a magánéletünk részletei foglalkoztatják, de már előrevetítik a munkával járó kötelességeket, a lábunk trappol, miközben a kezünk idegesen turkál a zsebünkben, hogy megbizonyosodjunk róla, semmit sem felejtettünk el. Az odakint szinte nem is létezik: olyan, mint egy nagy folyosó, amely elvászott, egy alagút, egy zsilip.

Néha csak azért megyünk ki, hogy „levegőzzünk”. Hogy kiszakadjunk a tárgyak és a falak mozdulatlanságából, mert a bentlét túlságosan fojtogató, hogy „kiszellőztessük a fejünket”, amikor odakint süt a nap, mert kifejezetten igazságtalan megfosztani magunkat a fény-

től, a kintléttől. Így hát, igen, teszünk odakint néhány lépést, csak azért, hogy kint legyünk, nem azért, hogy elmenjünk ide vagy oda. Hogy érezzük a tavaszi fuvallat csípős frissességét, a téli napsütés törekeny langyosságát. Közjáték. Szünet, hogy rendbe szedjük magunkat. A gyerekek is csak azért járnak ki, hogy kimenjenek. Kimenni itt azt jelenti: játszani, futni, nevetni. Később az „eljárni” majd azt jelenti: találkozni barátokkal, távol lenni a szülőktől, mást csinálni. De leggyakrabban az odakint megint csak két belső tér között áll: váltás, átmenet. Tér, amely időbe telik.

Odakint.

A több napra elnyúló gyaloglásokban, a nagy kirándulásokban minden megfordul. Az „odakint” immár nem átmenet, hanem az állandóság része. A dolog megfordul: turistaházból turistaházba, menedékházból menedékházba megyünk. Itt a bentlét változik folyton, a végtelenségig variálható. Nem alszunk kétszer ugyanabban az ágyban, esténként új fogadók várnak bennünket. A díszletek, hangulatok meglepetésszerű megújulása. A falak, a kövek sokfélesége.

Megállunk. A test fárad, az éj leszáll, pihenőhelyet kell találni. De ezek az odabentek minden alkalommal mérföldkövek, eszközök ahhoz, hogy minél tovább kint maradhassunk; átmenetek.

Beszélni kell arról a különös benyomásról is, amelyet az első lépések gyakorolnak ránk, a reggeli lépések. Tanulmányoztuk a térképet, döntöttünk az útvonalról, elköszöntünk, kiegyensúlyoztuk a hátizsákot, megkerestük az ösvényt. Ami feltételez némi toporgást, ke-

resgélést: megállunk, ellenőrzünk, forgolódnunk kissé egy helyben. És akkor az út megnyílik. Nekivágunk, felvesszük a ritmust. Felszegiük a fejünket, és máris elindultunk, elindultunk gyalogni, odakint lenni. Ez az, erről van szó, megvolnánk. Az odakint a lételemünk: úgy érezzük, hogy belakjuk. Elhagyjuk az egyik szállást a másikért, de a folyamatosság, az, ami tartós és ami ösztökél, az a bennünket körülvevő domborzat, a hegláncok, amelyek mindig is itt voltak. És én körbejárom őket, úgy sétálok köztük, mintha otthon lennék: gyaloglás közben felmérem a lakóhelyemet. Amiken végigmegyek mint kötelező átkelőhelyeken, amiket meglátogatok, majd magam mögött hagyok, azok az egyéjszakás szobák, egyestés ebédlők, a lakóik, a szellemeik, de nem a táj.

Az „odakint” és az „odabent” szétválasztását felborítja a gyaloglás. Nem szabad azt mondani, hogy átkelünk a hegyeken, a síkságokon, és megállunk a szállás-helyeken. Épp ellenkezőleg: több napon át élek egy tájban, lassan birtokba veszem, a saját területemmé teszem.

És ilyenkor születik a reggel különös érzése, amikor magunk mögött hagytuk a pihenőhely falait, amikor ismét arcunkba vág a szél, és megint a világ közepében vagyunk: ilyenkor egész nap otthon vagyok, és gyaloglás közben ott is maradok.

LASSÚSÁG

Sokáig emlékezni fogok a mondatára. Egy meredek csúcsot másztunk meg az olasz Alpokban. Mateónak akkoriban legalább egy fél évszázadnyi előnye volt velem szemben: több mint hetvenöt év. Cérnavékonyaságú volt, nagy vörös kezekkel, barázdált arccal, és mindig kihúzta magát. Gyaloglás közben összefonta a karját, mint amikor az ember fázik, és bézsszínű vászonnadrágot viselt.

Ő tanított meg gyalogolni. Pedig én korábban azt mondtam: ezt nem tanulja az ember, legalábbis itt, nincs technika, nem érdekes, hogy sikerült, vagy sem, hogy inkább így kell csinálni, mint úgy, nincs újrakezdés, gyakorlás, koncentráció. Gyalogolni mindenki tud. Egyik láb a másik elé, ez a helyes módszer, a helyes távolság, ha el akarunk menni valahová, bárhová. És elég csak folyamatosan ezt csinálni.

Egyik láb a másik elé.

De ha azt mondom, „megtanított”, ez csak egy fordulat. Már néhány perce egy szűk és meredek ösvényen másztunk, amikor valamiféle nyomás jött hátulról. Fiatalok egy csoportja trappolt kissé hangosan mögöttünk, hogy értésre adja, ott van, és szeretne előzni. Ilyenkor az ember félrehúzódik, hagyja elmenni a harsány csoportot, amely büszke mosolyokkal mond

köszönetet. Mateo meg azt mondja: „Na mi van, attól félnek, hogy nem érnek oda, ha nem rohannak?”

A gyalogló magabiztosságának a jele a megfelelő lassúság, az a lassúság, amely nem a gyorsaság ellentéte. Mindenekelőtt a léptek szabályossága, egyformasága. Azt mondhatnánk, hogy ezen a ponton a gyalogló siklik, vagy még inkább, *gördülnek* a lábai, köröket írnak le. A rossz gyalogló sietős léptekkel halad, aztán lassít. A mozgása szaggatott, a térdei ügyetlen szögeket zárnak be. A fürgesége a hirtelen gyorsításoknak köszönhető, a légzése nehéz. Az akaratereje a lábában koncentrálődik, minden alkalommal döntést kell hoznia, amikor a test fáradt, kimerült. Az arca vörös és izzadt. A lassúság igazi ellentéte a kapkodás.

A csúcson már ott vannak ők, a „sportemberek”, ott ülnek, és megbeszélik a teljesítményüket. Időt akartak csinálni. Milyen vicces kifejezés: *időt csinálni*. Mi pihenőt tartottunk. A csoport tovább tárgyalta a teljesítményt, összehasonlított. Mi meg lassan továbbindultunk.

A sebesség illúziója, hogy azt hisszük, időt nyerhetünk vele. A számítás egyszerűnek látszik: ha a dolgokat három óra helyett két óra alatt megcsináljuk, nyertünk egy órát. Elvont számítás, mintha minden óra teljesen egyforma lenne.

A sietség felgyorsítja az időt. Gyorsabban telik, két órányi sietség már lerövidíti a napot. A pillanatok elszakadnak egymástól, mintha különállók lennének, annyira tele vannak, hogy széttöredeznek. Ilyenkor az ember túltölt, telítődik.

A gyaloglással töltött napok hosszabbak: hosszabb ideig élsz. Mintha hagynád, hogy minden óra, minden perc, minden másodperc lélegezzen, elmélyüljön, ahelyett, hogy az ízületeid megerőltetésével kitöltenéd őket. Amikor sietünk, az idő annyira tele van, hogy szétreped.

A lassúság nem más, mint hogy szorosan odatapadunk az időhöz, így a másodpercek leperegenek. Csep-penként. Mint a kis esőcseppek a kövön. Az időnek ez a fajta megnyújtása elmélyíti a teret.

Ez a gyaloglás egyik titka. A tájat ismerőssé teszi, ha lassan közelítjük meg, ahogy a gyakori találkozások is elmélyítik a barátságot. Egy hegyvonulat körvonalait egész nap magaddal viszed. Különféle fényekben fedezed fel, kirajzolódik, megmutatkozik. Amikor gyalogolsz, semmi sem mozdul, a táj észrevehetetlenül változik meg. Autóból vagy vonatból úgy *látjuk*, hogy a hegy közeledik.

Gyaloglás közben végig jelen van. Gyaloglás közben nem te jutsz közelebb, hanem a világ tart ki a tested mellett.

A táj ízek, színek, illatok együttese, amely átjárja a testet.